

Nf. 24.

54

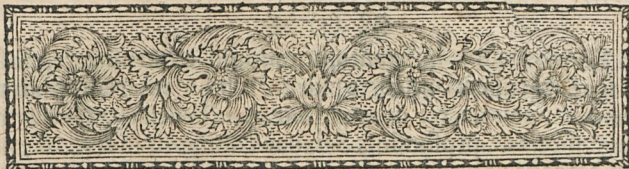
ACADEMIAE
 REGIAE FRIDERICIANAE
 PRORECTOR
 D. PAVLVS ANTONIVS
 SERENISSIMI ET POTENTISSIMI REGIS BORVSS.
 CONSIL. ECCLES. IN DVCATV MAGDEB. ET SS.
 THEOL. PROFESS. P. ORD. NEC NON DIOEC.
 PR. SAL. INSPECTOR,
 VNA CVM
 PROFESSORIBVS RELIQVIS
 CIVES ACADEMICOS
 AD
 DIES FESTOS
 MEMORIAE NATIVITATIS
 CHRISTI
 CELEBRANDAE DESTINATOS
 RITE AC PIE PERAGENDOS
 OMNES AC SINGVLOS HVMANISSIME
 MORTATVR ET INVITAT.

bd.

ACADEMIAE
REGIAE FRIDERICAE
P R O F E C T O R
D. PAVLVS ANTONIVS
S P R E N S M I L L E R O T E N T I M R E G I S D O C T O R
C O N S I L I U M P U B L I C I M A G I S T R I P R O F
T U M P R O F E S S O R I S P R O F
P R O F E S S O R I S P R O F
C I V I S A C A D E M I C O S
D I E S F E A T O S
M E M O R I E N A T I V I T A T I S
C H R I S T I
C A R L O A N D R E D E S T I N I T O S
P R O F E S S O R I S P R O F
O M N I S A O S I N G U L O S H A M A N I S S I M E
H O M I N U M H U M A N I T A T I S

Vod DEVS optime vertat, CIVES,
memoria *dici natalis* DOMINI NO-
STRI IESV CHRISTI denuo nobis
non modo est cum animo recensenda,
sed publice etiam solemniterque celebra-
nda. Isthuc vt sancte a nobis fiat, antea,
nunc, praeparationis loco, consideremus,
quae fuerit illorum temporum conditio, quibus Iesaias Christum
ex virgine nascendum perspicue his praedixit verbis (cap.7,14.)
*Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabis nomen eius Imma-
nuelem.* Deinde id quoque haud obiter pensitemus, in quae nos,
nos, inquam, qui nunc superstites sumus, inciderimus tempora,
et in quibus haec cum illis conueniant. Sic enim futurum confidi-
mus, vt impleti vaticinii eosdem, quos olim implendi, vsus ad
humanarum rerum rationem referre discamus.

Malorum et calamitatum tunc erat abunde, quibus feren-
dis superandisque sermone illo prophético medelam DEUS pa-
rabat. Antea enim modo reges Israelis, modo reges Syriae,
figillatim quilibet, aduersus reges Iudae, qui a Dauide genus du-
cebant, bella mouerant. Nunc vero confoederatio Retzinis,
regis Syriae, et Pecachi, regis Israelis, eorumque in excidium
Hierosolymae coniuratio Achafo, regi Iudae, nuntiabatur. Et
iam iam illi adfuturi credebantur, ingentibus armatorum copiis
instructi, vt urbem obsidione cingerent. *Rex igitur, et vniuer-
sus populus trepidare et pauere, et tristissimis curis agitari, et in varias
partes impelli, vt impellitur folium arboris, cum aurae flatu concu-
ritur.**

* Paraphrasis Osorii.

Neque malum hoc tantummodo ad externum regni statum spectabat, licet tum forte plurimi nihil metuerent aliud, nisi externam publicae rei conuulsionem. Tristius certe his machinationibus ac profundius Satanae consilium inerat. Is enim instigabat reges Syriae et Israelis, ut familiam Dauidicam exstingerent, et regnum Iudae dissectum sibi adiungerent, quo hac ratione irritum redderetur Dei consilium, eo tendens, ut ex illa familia Messias aliquando prodiret.

Praeclare in hunc sensum B. Brentius, *hic*, inquit, *considerandum est, non esse nouum, sed uetus odium Satanae aduersus Ecclesiam DEI. Dicitur est olim ad Satanam: semen mulieris conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo eius; quare, quum Satan sciat, potentiam suam conteri per Christum, qui est illud mulieris semen, teneri non potest, quo minus adgrediatur omnes illos homines, in quibus inueniat Christum. Itaque multis malis adflixit Patriarchas, et meditatus est semper ipsorum interuentionem, quia uidit ex familia eorum venturum Christum, et inuenit etiam in ipsis Christum per fidem. Ac postea excitauit Pharaonem, qui cogitabat totum Israelem opprimere. Deinde, quum Israelitae tenerent terram Patriarchis promissam, excitauit omnes finitimas gentes, ut ad perdendos Israelitas, tamquam ad commune incendium extinguendum, adcurrerent. Sic et hoc loco excitauit regem Syriae, et regem Israelis, ut foedere quodam sese ad delendam totam familiam Dauidis coniungant. Sciebat enim promissum esse, venturum e familia Dauidis Christum, contritiorem capitis sui.*

At enim, dices, auertebat DEVS malum illud, quod Ahaso ac populo eius reges foederati minabantur; simulque ipsius Satanae, unde illud ortum trahebat, consilium prorsus, saltem tum temporis, euanescebat. Videtur igitur illa, licet fuerit maxima, tamen non nisi momentanea fuisse animorum perturbatio, ex incumbente malo suborta. Siccine ergo, nebula illa subito discussa, illuxerunt statim tempora meliora? minime vero. Nam dixerat quidem DEVS per Iesaiam (c. 7, 7.) *Non existet, seu non consistet, regum illorum consilium, neque extabit illud, aut exitum reperiet; isque omnino, quem vates praedixit, tantorum moliminum inanitas fuit euentus, licet fidem his eius dictis Ahasus minime adiungeret. Attamen propterea haud feliciora regem ac populum eius tempora tum manebant:*

bant. Sicenim ex mandato DEI Propheta (c. 7, 17.) ad Achasum: *Faciet Iebouab, ut veniant contra Te et contra populum tuum, et contra domum paternam tuam, tempora, qualia non venerunt, ex qua die recessit Ephraim a Iuda, per regem Assyriae.* Ita DEVS, pro veracitate, potentia, sapientia ac iustitia sua, et commemoratum illud abigebat malum, quod, in neruum si erupisset, promissorum domui Dauidicae factorum maxime ambiguam fecisset fidem; et idem Numen iudicio iustissimo alia sine mora adducebat mala, illis ipsis, quae Achafus, verbo DEI diffusus, euitare nitebatur, longe grauiora; quae nunc quidem speciatim describere nostri haud est instituti.

Malis vero istis omnibus, quae in scholis *mala poenae* vocari solent, locus minime fuisset, nisi mala, quae *culpa* dicuntur, praecessissent. Hinc ad Achasum, *audite iam*, ait Iesaias (c. 7, 13.) *domus Davidis: an parua vobis res est, fatigare homines, quod etiam fatigatis DEVM meum*, q.d. tam pertinaciter inhaeretis male agendi proposito, vt parum vobis sit, omnibus hominibus vos esse deprauatis actionibus vestris molestos, neque hoc contenti sitis; sed DEO etiam insultetis, abominanda Religionis simulatione insignem illam eludentes gratiam, quam DEVS vobis, ad faciendam verbo suo fidem, benignissime obtulit.

De populi autem flatu quid Iesaias? *nisi*, inquit, *Iebouab exercituum reliquos fecisset nobis superstites, vicunque paucos, vt Sodoma effemus, Gomorrae similes effemus.* Quae verba, licet alibi prolata (cap. 1, 9.) quis dubitet, cum de longiori temporis serie, tum vero maxime de Achafi aetate valere. Hinc non ad huiusce tantum, sed ad populi ipsius peccata venturam refert tempestatem, quum ait (c. 8, 6. 7.): *Propterea, quod spreuit populus iste aquas Sebiloachi (vias Christi) euntes sensim; et eius gaudium (carnale ac profanum) est apud Rhetzinem et filium Remaliae: iccirco, ecce Dominus faciet, vt ascendant contra istos aquae illius fluminis fortissimae et amplissimae, rex Assyriae et omnis gloria eius: qui ascendens super omnes validas aquas suas, iensque super omnes ripas suas, reliqua.*

Quamobrem Propheta edoctum se diuinitus, animoque probe confirmatum dicit, (c. 8, 11.) ne populi illius corruptissimi viam, h. e. mores et nefaria instituta, consecretur; et mox, praedicto decem tribubus exitio, suae etiam genti, quam progenies Davidica regebat, iussu diuino Vae denunciatur, (c. 10, 1. 2. 5. 6.) et quas iustissimo iudicio tum apertae impietatis, tum fucati cultus poenas sit daturus, liquidissime declarat enarratque.

Tam misera autem ac deplorata quum fuerit temporum illorum conditio, primo quidem id ab exquisita ratione profectum censeri debet, quod epidemicae corruptionis torrenti non modo comminationes legales, quas utique poscebat perfidiae atrocitas ac sceleratae vitae flagrantia, sed promissiones etiam euangelicae obiciantur. Enimvero conueniebat illi quoque tempori, quod Paulus ait (Rom. 3, 2. 3. 4.) *Iudaeis concredita sunt eloquia Dei. Si autem insidi fuerunt quidam, quid tum? Num ipsorum infidelitas fidem Dei inanem reddet? Absit: immo esto Deus verax, omnis autem homo mendax: sicut scriptum est, ut iustificeris in sermonibus tuis, et vincas, quando tu indicas.*

Admiranda deinde nobis hic est sapientia Dei, qui spiritu suo, cuius instinctu Propheta loquitur, orationem eius ita temperat, ut, licet admistae consolationibus minae essent, et hae ad malos, illae ad pios maxime pertinerent, tamen, ad utros hae, illae essent referendae, discerni ab omnibus, nec facile a bonis malisue error hac in re committi posset, ut forte, quod esset partis alterius, altera sibi praepostere adplicaret. Quum enim domus Davidica contemtu iam et obliuione propemodum obtriuisset promissa Dei, quae ipsi impertita fuerant, eminentissima, oportebat illa in memoriam cunctis reuocari, atque in clariorem simul lucem proferri, eo maxime tempore, quo ingruentia mala a deo videbantur insuperabilia, ut omnem diuinis promissionibus fidem apud eos, qui animum verbo Dei non sollicitè confirmarent, abrogatum irent. Hoc pacto autem repetitis et illustratis veteribus vaticiniis, poterant ii, qui, licet probi non essent, tene-

tenebras tamen luci praeferre peruicaci malitia haud pergerent, nouo lucis splendore et euangelicae consolationis suauitate ad bonam frugem perducere. Illi vero pariter, qui mente illibata in Dei cultu perstiterant, non modo inter tot temporis corruptissimum mala erigebantur, sed eam etiam e luculentissimis de Christo uaticiniis, quae Spiritus S. per Prophetam fundebat, solatii haurire poterant abundantiam, ut in omnibus aduersis amplius, quam victores essent per eum, qui denuo et iterum iterumque iis spondebatur, CHRISTUM SERVATOREM.

Cardo enim solatii, quod Prophetae solebant veteri populo in ipsis externis calamitatibus ministrare, in testimoniis de Christo venturo vertebatur. Quum autem alias Prophetae generatim auditorum animos ad salutem in Christo exspectandam remittere consueuerint; id quodammodo singulare hoc loco uideatur, quod Iesaias ab ipsa speciatim Christi natiuitate suam consolationem arcessat.

Et mirum id quidem, Prophetam nostrum natiuitate Christi solari homines, tanto temporis interuallo ab illa distantes; mirum id quoque, eum salutem a Christo nobis pariendam, quam spiritualem esse haud ignorabat, constituere fundamentum omnium solatii etiam in afflictionibus exterioribus; sed tamen id multo est mirabilius, Iesaiam in illo ipso solatio, quod a Christo olim nascendo desumit, ita exultare ac triumphare, ut occasionem dederit veteribus dicendi, eum magis hic Euangelistam, qui, quae in salutem nostram facta essent, enarret, quam Prophetam, qui de futuris nos reddat certos, appellandum esse. Neque enim ipsa duntaxat prophetia, quam capite 7. de Christo sine labe impuritate ex uirgine nascendo edidit, laetitiae praefert adfectum; sed mox etiam regionem Iudaicam nomine inscribit, eousque inaudito, *terrae Immanuelis* (c. 8. 8.) idque non sine euidenti tenerrimi adfectus significatione.

Tum

Tum fidei, qua promissum complectitur *Immanuelem*, eam vim prodit, ut ludos ei debeant infensae populo DEI gentes. Nam, *confociamini*, inquit, (c. 8, 9-10.) *o populi, et conterimini; auremque praebete, quotquot estis in locis longinquis terrae: accingimini et conterimini.* Inite consilium, et irritum fiet: loquimini verbum et non existet; nam *Immanuel*, h. e. nobiscum DEUS est. Eandem vero viam ac rationem aduersus ingruentem quamuis tempestatem animum communijendi, iussu diuino cunctos edocet, verbo DEI fidem habentes, ne dicatis, inquit, (c. 8, 12. 13.) *coniuratio, in quibuscunque dicit populus iste coniuratio: et timore istius ne timeatis, neque expanescendum dicatis.* *Iehonam exercituum ipsum sanctificate, et ipse sit timori vobis, idemque sit pauroi vobis.* Quid? quod subito quasi spiritu in ipse nati Christi tempora translatus, ac mixtus coetui fidelium, Iosephi, Mariae, Simeonis, Hanae, caeterorum, qui *Salutare Domini*, (Luc. 2, 30.) *Immanuelem*, suis conspicati sunt oculis, erit, inquit, (c. 8, 14.) *sanctificationi; in lapidem autem allisionis, et in rupem offensionis ambabus domibus Israëlis, in laqueum, et in tendiculum habitatori Hierosolymae: in quae offendant multi, et cadentes confringantur, aut irretiti capiantur.* His ita prolatis, quasi summa cum admiratione in hanc descendere videtur cogitationem: Quis ergo fide debita Christum suscipiet, si iste offendiculum erit Israëlitis, & ruina ciuibus Hierosolymitanis? Ad hanc vero tacitam quaestionem quasi ex ore ipsius Christi responsonem excipit, et, ut denuo hic cum B. Brentio loquamur, quasi de suggesto descendit, ut concionem Christi etiam ipse audiat, dicentis: *Liga contestationem, configna legem inter discipulos meos, reliqua.* Etsi enim plures Israëlitae, et ciues Hierosolymitani, offendentur in me, et cadent, tamen reliqui erunt inter ipsos nonnulli pii, qui mei erunt discipuli, et in quibus testimonium et lex ligabitur et obfirmabitur, h. e. a quibus meum Euangelium recipietur, & in quibus sigillo Spiritus S. ita confirmabitur, ut magna fide ipsum amplectantur, et toto corde ei adhaereant. Eo tempore dicam (Matth. 11, 25.) *Gloriam Tibi tribuo Pater, Domine coeli et terrae, quod haec occultaueris a sapientibus, & intelligentibus: et ea reuexeris infantibus.*

Ne au-

Ne autem in consideratione adfectus Iesaiani, (quem e verbis DEI, Immanuelem e Virgine nascendum pollicentibus, animo conceptum in subsequenteribus passim exprimit et effundit) iusto simus longiores, compendii gratia excerpemus dicta nonnulla, in quibus apertissima eius indicia resident. c. 9, 3. ait: *Lactati sunt coram te, quasi laetitia, quae agitatur in messe, ut qui exsultant partientes praedam.* & v. 6. *Puer natus est nobis, filius datus nobis, qui humero sustinet principatum; cuius nomen vocat (Iehoua) admirabilem, consiliarium, DEUM fortem robustissimum, Patrem aeternitatis, Principem pacis. Amplitudini illius principatus, & paci nullus erit finis, in solio Davidis, & in regno eius, stabiliendo illud iure, & iustitia: ab isto tempore in saeculum vsque Zelus Iehouae exercituum facturus est istud.*

En autem c. 10, 21. nouam ingentis gaudii materiam, quum ait: *Reliquum reuertetur, reliquum Iacobi ad DEUM fortem robustissimum.* Nimirum id, quod filio nascendo (c. 7, 14.) imponendum dixerat, nomen *Immanuel*, *Nobiscum DEUS*, iam (c. 9, 6.) addita voce vnica expofuerat, quum eundem nominandum diceret *El Gibbor, DEUM fortem robustissimum.* Quum autem c. 8, 14. conquestus etiam esset, tantum abesse, ut maiestatem illam ac robur Messiae, nomine *Immanuelis* designatum, posterius omnes Iacobi sint agnitori, ut plurimis potius offensionis futurus sit; iam etiam (c. 10, 21.) laetatur, fore tamen aliquando, ut quod de progenie Iacobi esset reliquum, ad ipsum conuerteretur, isque talis ac tantus, nempe ut *El Gibbor, DEUS fortis, robustissimus*, re ipsa atque experiundo agnosceretur.

Initium porro capitis 11^{mi} declarat, Prophetam in continuatione sermonis nihil a laetitia remississe, quam ex oraculo de nascendo Christo perceperat. Subito enim ad illud haud obscure refert, *Prodibit, inquit, virgula e trunco succiso Isai, & sarculus e radicibus eius efflorescet, super quo quiescet Spiritus Iehouae; Spiritus Sapientiae, & intelligentiae, Spiritus scientiae & reuerentiae Iehouae.*

B

Et quis

Et quis tandem, si exundantissimum istum, etiam in sequentibus, gaudii perpenderit adfectum, miretur, eum capite duodecimo in laetissimum Ecclesiae hymnum definire?

Prophetam autem in agnitione mysterii de Incarnatione Filii DEI tam claris & apertis usum esse oculis, ac thesauros Evangelii tam explore perspectos habuisse, atque etiam in suam & communem Ecclesiae utilitatem tam conuenienter oeconomiae Noui Testamenti, data quavis occasione, conuertisse, id utique maximopere est admirandum. Vidit enim, omne solatium generis humani in illius in carnem aduentu esse repositum; solatium vero illud non tum demum locum esse habiturum, quum venisset plenum tempus, ac Filius DEI, adsumto homine, ipse terras lustrasset; sed ex prima primigeniis Parentibus, admisso peccato, facta promissione redundasse in omnes, qui verbo DEI non diffident. Vidit, solatium illud non terminari in ritualis, h. e. bonis quibuslibet gratia et misericordia DEI in nos deriuatis; sed in ipso et Christo, fonte gratiae, salutis bonorumque omnium, ultimo animos nostros esse defigendos, si velimus requiem animabus nostris inuenire. Vidit, tam acerbam et grauem esse temporum conditionem nullam, quae non tolerabilior ex eo, quod Christus nobis Seruator datus sit, reddatur; quaeque, quod multo praestantius est, in commodum nostrum non vergat ac desinat sempiternum, si modo *pue-ro nobis nato filioque* (DEI) *nobis dato* vera fide gaudeamus, totaque mente in illum recumbamus. Vidit, malis vniuersis vnicam se fidem secure obicere; fidem autem vim illa superandi non ab alio nisi ab vnico habere Christo. Quis enim sigillatim omnia enarrer, quae omnino Iesaiam vidisse (breuissimo licet oraculo de Christi *ἐνταξινώσει* admonitum) vel se illa, quae hic attingimus, capita euincunt? Omnia illi Christus, atque, vt esset
idem

idem etiam τὰ πάντα ἔν ἐν πᾶσι, omnia etiam in omnibus Col. 3, II. summo ille studio, ac perpetuo doctrinae tenore contendit. Quis autem non obstupescat, si consideret, tot saeculis ante, quam natus esset Christus, eius tam profunda, tam exacta, tam liquida notitia praeditum Iesaiam fuisse, ut, nisi de eius aetate indubie constaret, facile luculentissimo Noui Testamenti tempore scriptis se censeretur? Et quis non summe admiretur, illum doctrinae de Christo, naturam humanam diuinae copulante, adplicationem tam solidam ac plenam propheta sua esse complexum, ut in hoc genere Apostolicis scriptis nihil concedat? Forte hoc mirari iis in mentem non venit, qui non nisi perfunctorie Iesaiam legunt, aut qui dicta quidem extantiora, sed extra integri contextus et infiti adfectus debitam considerationem, inde decerpunt. At non potest non illud stupori esse iis, qui serio rem agunt, et inter pias preces Iesaiæ lectioni inhaerent, dum mentem Spiritus Sancti, qui cor illius inhabitauit, animum erudiuit, ori calamoque vna cum re verba fuggeffit, plenius adsequuti fuerint, inbibebuntque.

Vtinam autem hoc esset nostrum his temporibus negotium, hic labor! ut concionantem de Christi natiuitate Iesaiam audiremus atque intelligeremus. Neque enim melior est aetatis nostrae conditio, quam eius, in quam Iesaias incidit. Otiosum foret praesentiam malorum et publicarum calamitatum amplam dare descriptionem. Succincte vero non nemo praesentem & eum quidem externum statum orbis Christiani publico in Programmate non ita pridem sic repraesentavit: *Pergit saeuire pertinax temporum acerbitas: casus casum excipit: mala malis cumulantur: belli incendia pestilentis, pestilentiae diluuis miscentur: spes vix offensa reuanescit: et vndique rerum facies subinde terribilior occurrit.* Haec sane sciuntur publice ac sentiuntur, atque ita sunt in aprico posita, ut nec rerum publicarum incuriosos praeterire possint. Sunt autem

rem alia, quae nec sciuntur, nec sentiuntur, saltem non a quamplurimis; aut, si sciuntur, non deputantur esse mala, bello, peste, fame, diluio, et si quid his rebus grauius est, longe terriora. Ea sunt, quae Paulus 2. Tim. 3, 1-5. his verbis praeuunciat: *Illud autem scito, fore, vt extremis diebus insent tempora molesta. Erunt enim homines sui amantes, auari, gloriosi, superbi, maledici, parentibus non obsequentes, ingrati, profani, charitatis expertes, implacabiles, calumpiatores, intemperantes, inimici, minime amantes bonorum. Proditores, praecipites, inflati, voluptatum amantes potius, quam amantes Dei: habentes formam pietatis, sed qui vim eius abnegarint. Quo* pertinent, quos 1. Tim. 4, 5. describit, *insanientes circa quaestiones ac pugnas de verbis: ex quibus nascitur inuidia, lis, maledicentiae, suspiciones malae, peruersae exercitationes hominum, mentis corruptorum, et qui privati sunt veritate, et quaestui habent pietatem.* Haec sunt mala, quibus etiamnum plenus est orbis christianus, velut aquis alveum maris opperientibus. Quis iam ea, quae ex his in dies pullulant, mala dinumerare sustineat? Meminimus superiori seculo libellum prodire incerti Auctoris sub titulo: *Ter mille querelae de corrupto Christianismo (Drey tausend Klagen über das verdorbene Christenthum.)* At vero myriadem earum facile aliquis dederit, nec dum argumento huic fecerit satis. Nec desunt, qui mala haec domestica pro officii ratione candide modesteque derexerint. Utinam aequae prona ac facilis eorum curatio esset! Haec autem eo nunc redditur difficilior, quo magis in probrosissimam haeresin ipsa pietas verti consuevit. Quae vero in his malis sint Satanae *voluntaria*, haud difficulter intelligitur. Hoc videlicet agit, vt excindat Christum, vt nihil ei sit reliquum; vt inanem reddat crucem Christi; vt Christianismo Apostolico, unice vero, dudum substitutum Christianismum fictum, pictum, spiritu carentem sancto, nescientem mundi amicitiam esse inimicitiam aduersus Deum, in verbis et in oriosa scientia, non in spiritus potentia, regnum DEI collocantem, vt talem, inquam, Christianismum introductum sempiterna auctoritate stabiliat; si quis autem re et ore contrarium nitatur ostend-

stendere, eum tamquam merito suspectum novatorem, et mox quoque tamquam haereticum, saltem vt schismaticum, et, qualis qualis fuerit, certe eo ipso, quod in receptis pravis moribus non conquiescat, ceureiectaneum, per organa sua fidelia communi odio, contemptui, ludibrio exponat, et, quantum vsque fieri possit, pessime habeat.

Recte vero iterum eum in sensum B. Brentius: *Quod Satan conatur aduersus Ecclesiam Christi publice, hoc idem conatur aduersus vnumquodque membrum Ecclesiae priuatim, vt etiamsi nulla sit publica persecutio, tamen immitat vnicuique, in quo inuenit Christum per fidem, varias afflictiones, vt excutiat ei Christum, et perdat in ipso Christum. Sed animus noster firmendus est certitudine verbi DEI, vt obuiam eamus conatui Satanae, et maneamus in Christo, vero nostro Seruatore &c.*

Et nostri quidem officii satis superque nos admonet Iesaias, quando cunctis sui temporis malis opposuit dictum: *Ecce, virgo concipiet, & pariet filium, et vocabis nomen eius Immanuel.* Et illud: *Puer natus est nobis, datus nobis filius, reliqua.* Ita credit, atque omnes docuit, Euangelio de Christo, tum quidem venturo, eam vim inesse, vt, qui fidem illi habuerit, in rebus quamlibet aduersis bono animo esse valeat.

Hinc igitur ita nobis arguendum est: quod si tanto ante aduentum Christi tempore praecipuum illud fuit malorum remedium et consolationis fundamentum, quo etiam pii se aduersus impios saeculi mores tuerentur ac sustentarent: quanto magis nos, qui Christum aduentasse nouimus, credimus, profitemur, eius in aduentu tenebimur refugium omne ac praesidium quaerere, summamque solatii conlocare?

Postea enim, quam illa DEI promissa adparuerunt, res ipsa loquitur, maiori cum parrhesia dicere cum Paulo nos

B §

posse:

posse: *Si DEUS pro nobis, quis contra nos? Is quidem, qui proprio filio non pepercit, sed (missum, ex muliere natum, carnis & sanguinis factum participem) pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum eo nobis omnia gratificabitur? (Rom. 9, 31. 32.) Ipsa humana ratio, si modo concefferit prius, nempe, Deum esse pro nobis, haud diffitebitur posterius, neminem contra nos esse futurum, videlicet eo cum successu, ut nos impugnatos expugnet, pressos opprimat, immo morti traditos vita aeterna priuet, Deumque prohibeat, quo minus illico praetereuntem afflictionis nostrae lenitatem, excellenter excellenti gloriae pondere aeternum repenset (2 Cor. 4, 17.) Prius autem illud, quod DEVS sit pro nobis, ratio ignorat, nec aliunde nisi ex Euangelio nobis dispalescit: quod, etsi etiam Iesaias et integer Prophetarum chorus habebat, erat tamen eo tempore illud Ecclesiae veluti lucerna splendens in obscuro loco. Propheabant enim de ventura in nos gratia, scrutantes, in quem, aut qualem temporis articulum (1 Pet. 1, 10. 11.) illa deberet incidere. Nunc autem illuxit gratia illa DEI salutifera omnibus hominibus. (Tit. 2, 11.) Nox iam praeteriit, dies adest. (Rom. 13, 12.) Vnde Paulus et reliqui Apostoli magno studio de hac luce homines admonuerunt. Sic ille (2 Cor. 6, 2.): Dicit DEVS: Praestituto tempore accepto exaudiui te, et in die salutis succurri tibi: ecce nunc est praestitutum illud tempus acceptum, ecce nunc dies salutis.*

Pudori itaque sit nobis, Iesaiam et reliquos, qui cupiuerunt videre impleta, quae nos videmus implementum debitum plenissime obtinuisse, nec viderunt; et audire, non tamquam futura, sed tamquam facta, quae nos audimus et argumentis inuictis facta iam esse conuincimur; illos, inquam, et ipsos multo tamen magis de Christo nascendo gauisos, et illo se contra omnes malorum tempestates solatos, quid? quod luculentiori ac profundiori ipsius Christi et honorum, quibus per

per ipsum impertimur, cognitione imbutos fuisse, quam nostrum plerique, qui a puero historiam Euangelii didicerunt.

Aduertite igitur animos, o Ciues, excitamini, quotquot dormitatis, et resurgite e mortuis, ut illucescat vobis Christus (Eph. 5, 14.) Agite, abiicite opera tenebrarum, et induimini habitum, qui luci conueniat. *Ut interdium, compositae ambuletis: non in comestationibus et ebrietatibus, non cubilibus, ac lasciuuis, non lite, et inuidia. Sed induimini Domino Iesu Christo, et carnis curam ne habete ad explendas cupiditates.* (Rom. 13, 12. 13. 14.) Propterea enim illuxit, nato Christo, gratia illa DEI etiam vobis, *ut erudiret vos, abnegandam impietatem et mundanis cupiditatibus, temperanter, et iuste, et pie viuendum esse in praesenti saeculo, atque sic deinceps expectandam vobis esse beatam illam spem, et illustrem illum aduentum gloriae magni DEI, ac Seruatoris nostri Iesu Christi.* (Tit. 2, 12. 13.) Excubate igitur, omni tempore deprecantes, *ut digni habeamini, quae effugiat omnia, quae adhuc futura sunt, mala iudiciaque diuina, quae iam premunt orbem christianum, et consistatis ante filium hominis, contemptum sui atque verbi poenitentiae poenis etiam temporalibus nunc pro merito vindicantem. Ita, ita, praeuia peccatorum poenitentia, succincti Euangelio, ac precibus muniti, perfruemini etiam vos solatio, quod ex natiuitate Christi promanat, ipsaque re experiemini, quam securi atque confidenti sint animo, qui vera fide natum nobis Christum complectuntur, eique, tanquam Seruatori ac Sospitatori, se totos commiserunt ac tradiderunt.*

Vos autem qui eratis olim quidem tenebrae, nunc autem lux estis in Domino: *ut filii lucis per fidem incedite.* (Eph. 5, 8.) Agite, aemulamini Iesaiam ac caeteros, qui praegustarunt donum illud coeleste, ac bonum Dei verbum et virtutes futuri saeculi. Accinunt illi vobis: *Ecce virgo concipiet et pariet filium etc. Respondete vos: Totum hoc factum est, atque impletum, quod Dominus per Prophetam dixit: (Matth. 1, 22.) Peperit enim virgo illa benedicta inter mulieres. Habemus Immanuel.* Illi: *Puer natus est nobis, filius datus nobis etc.* Vos: Immo nobis natus

natus ac datus. *Ita enim Deus dilexit mundum, ut Filium illum suum unigenitum dederit, ut, quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam (Ioh. 3, 16.) Vestrum iam est dicere: Quam pretiosa est benignitas tua, Deus, quum filii hominum ad umbram alarum tuarum sese recipiant. Uberrime explentur pinguedine domus tuae, et de torrente deliciarum tuarum bibendum das eis quandoquidem penes te est fons vitae, in luce tua fruamur luce. Ps. 36, 8. 9. 10.* Haec, antiquissimis temporibus de Christo praedicta iam, a vobis non leuiter degustanda sunt, sed usu ipso atque experientia quotidie ad saturitatem usque, nauseae nesciam, percipienda. Ita si Christum per fidem indueritis, non timebitis malum amplius, sed fiduciam habebitis etiam in die iudicii, quod qualis ille est, tales et vos sitis in hoc mundo. *1. Ioh. 4, 17. Iehova, Deus vester, in medio vestri potens, vos est servaturus; garrifurus de vobis laetitiam; conquierurus in amore suo, exsultaturus de vobis cantu. (Zeph. 3, 15. 17.)* **NAM HIC est IMMANUEL.**

P.P. d. 23. Dec. 1713. in Academia Friedericiana.

LITTERIS ORPHANOTROPHEI.

Ja 1586

ULB Halle

3

001 508 687

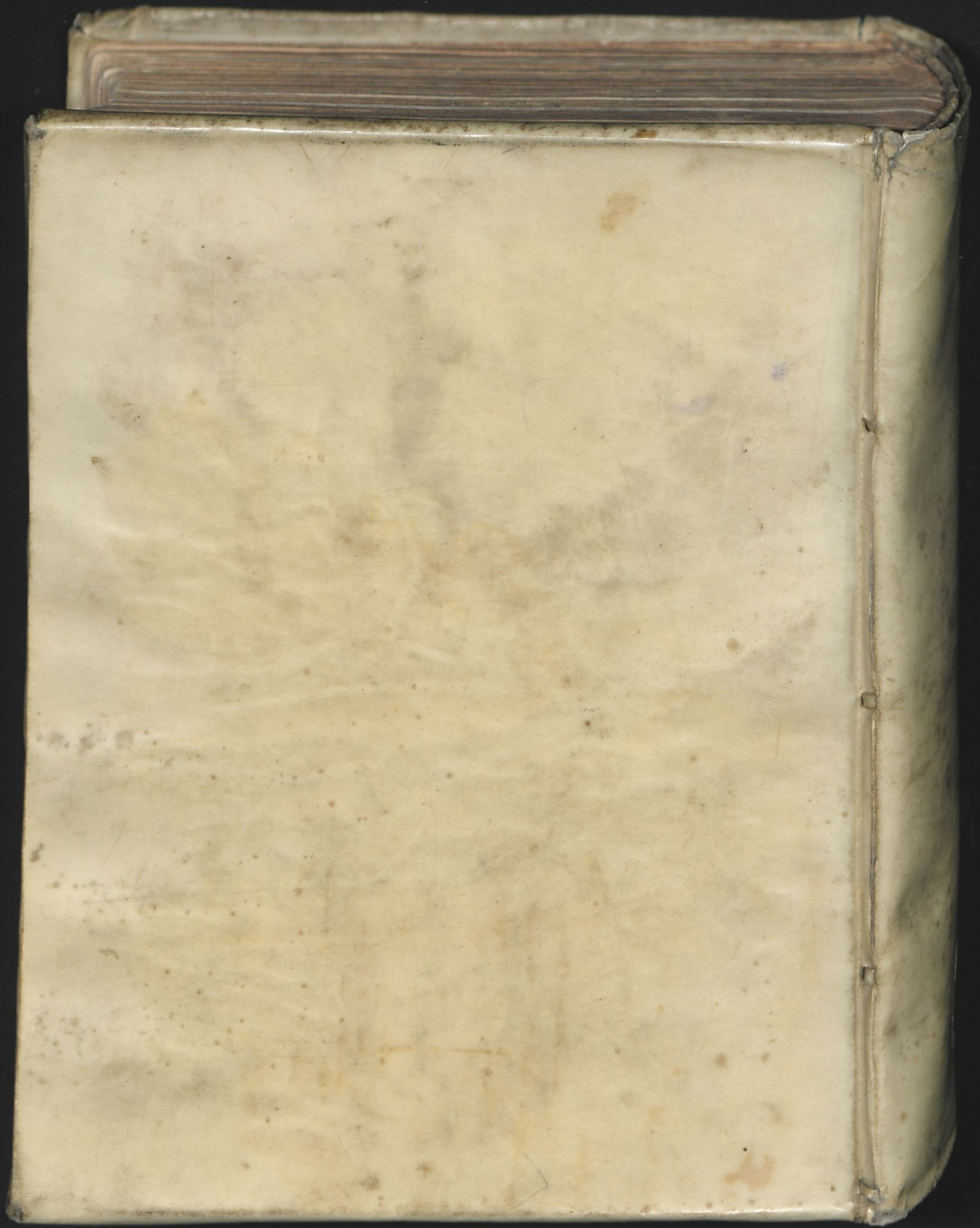

St

VD 78

VD 78

54

AC
 REGIAE F
 PROF
 D. PAVLV
 SERENISSIMI ET POT
 CONSIL. ECCLES. IN
 THEOL. PROFESS. P
 PR. SAL
 PROFESSOR
 CIVIS AC
 DIES
 MEMORIAE
 CHR
 CELEBRANDA
 RITE AC PIE
 OMNES AC SINGVL
 MORTATVR ET

AE
 VS
 VSS.
 S.
 IS

d.

